

# דברי תורה

## מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישיית פרשת מצורע (שבת הגדול) תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תל"ד

ועל כל פנים צריך ביאור למה יצתה חג הפסח משאר הימים לדון אז על תבואות השנה.

\*

**ומתחלה** נבאר מה דאיתא במשנה (סוכה מא.) התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור. ובגמרא מאי טעמא, מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח, השתא נמי ניכול. ואינהו לא ידעי דאשתקד דלא הוה בית המקדש האיר מזרח התיר, השתא דאיכא בית המקדש עומר מתיר. ופריך דאיבני אימת, אילימא דאיבני בשיתסר, הרי התיר האיר מזרח, אלא דאיבני בחמיסר, מחצות היום ולהלן תשתרי, דהא תנן הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן לפי שאין בית דין מתעצלים בו. ומשני לא צריכא דאיבני בליליא, אי נמי סמוך לשקיעת החמה ע"כ. ולכאורה חששא רחוקה היא מאד, שמשלש מאות ימים בשנה, יבנה המקדש בשעות הללו של חמיסר או בלילה.

**ובחידושי** חתם סופר (שם) כתוב, עיין בספר מעשה רוקח להחסידי מה"ו אלעזר בראד ז"ל שהיה אב"ד בק"ק אמשטרדם (מסכת פסחים) כתב, היות כי שלש מצות נצטוו ישראל, להקים מלך ואחר כך להכרית זרעו של עמלק ואחר כך לבנות בית המקדש (סנהדרין כ.). ואיתא בתיקונים (כא, ג.) דמחיית עמלק לעתיד לבוא יהיה ביום י"ד ניסן דוקא, כי י"ד על כס י"ה (שמות יז-טז), אם כן ממילא יהיה בנין בית המקדש אחריו בחמיסר או בשיתסר ודפח"ח.

**ובאמת** יש לומר עוד, כי הכתוב אומר (שם יב-מב) ליל שמורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים, הוא הלילה הזה הוא לה' שמורים לכל בני ישראל לדורותם. וכתוב

**במשנה** (ראש השנה טז.) בארבעה פרקים [בשנה] העולם נידון, בפסח על התבואה וכו'. וכתוב בר"ן שמקורו מהא דאמרינן להלן (שם) אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא, מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ע"כ. וכיון שמביאין העומר לרצות בפסח, מזה נראה דבפסח נידון על התבואה.

**ומצינו** ביוסף הצדיק אשר אחר שפתר חלומו של פרעה, שהראו לו שבע שני שובע ושבע שני רעב, אמר לפרעה, ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים (בראשית מא-לג), ומקשים המפרשים הלא פרעה קרא אותו רק לפתור את החלום ולא לתת עצות, ומה ראה יוסף לתת עצה. ותירץ בקהלת משה, כי הלא נאמר במשנה בפסח נידון על התבואה, והחלום היה בליל ראש השנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים (ראש השנה י:), אם כן הרי מקום היה לשאול את יוסף, אם אמנם מן השמים רצו להראות לפרעה כי עתידות לבוא שנות רעב, הלא היו צריכים להראות זאת בפסח, שאז דנים את התבואות, ולמה זה חל הדבר בראש השנה. לפיכך הוסיף יוסף ואמר, כי היות ופרעה יצטרך לבחור לו איש נבון וחכם כדי למשול על מצרים, הרי כבר מדובר כאן בעלייתו של אדם לגדולה, וזה שפיר שייך לראש השנה, שאז דנים את בני האדם, כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון (שם טז.). וזהו פשוטו של פסוק, 'ועתה', אם תשאל מה שייך מין חלום כזה על שבלים טובות או רעות כעת בראש השנה, בו בזמן שזה יותר מתאים לפסח, הרי התשובה היא, ירא פרעה איש נבון חכם וישיתוהו על ארץ מצרים, ועלייתו של אדם לגדולה שפיר שייכת לראש השנה ע"כ. -

תקשה הא בתורה כתיב ארבעים יכנו, אם כן היה לו לומר עוד שלשה פסוקים, לכך אמר ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין, ודרשינן מיניה בגמרא (ירושלמי ברכות א-ד) חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה, נמצא שפיר הוא קי"ז פסוקים, דאתו רבנן ובצרי חדא ע"כ.

**ונראה** דמהאי טעמא נוהגין לומר שיר השירים בסיום ליל הסדר, כי אין עוד לילה בכל השנה שישראל מרבין בשירות ותשבחות על הנסים שנעשו לנו ולאבותינו, שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ומתעלה אז מעלתן של ישראל שנמחל להם עונותיהם. ולכן מסיימין ליל הסדר בשיר השירים, שעל ידי שירים אלו נתכפרו עונותיו של שלמה המלך, ולכן נמצא בהם קי"ז פסוקים נגד השלש מלקות שהיה חייב, וכמו כן אנחנו בריבוי השירות ותשבחות, שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, נעשה אנו בעצמינו משובח, שנמחל עונותיהם של ישראל. ועל ידי זה נחשיב להאריך בסיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה.

**והנה** אמרו (סנהדרין צז:) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, ואם ישראל עושין תשובה נגאלין. ובליל פסח אחר ריבוי השירות נמחלו עונותיהם של ישראל, ולכן הוי ליל זה ליל שמורים להגאולה העתידה, כי עם ישראל נקיים אז מעונותיהם.

**וממעם** זה ישראל נידונין על התבואה בפסח, כי הברכה בתבואה תלוי במעלתן של ישראל, אם בחוקותי תלכו וגו', ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה וגו' (ויקרא כו-ג). ואחר ריבוי השירות בליל פסח שנמחלו העונות, שפיר ראויים הם לברכת והשיג לכם דיש את בציר וגו', ולטובתם נידונין אז על התבואה.

**ומכ"ק** אבא מארי זצ"ל שמעתי טעם שאומרים שיר השירים אחר הסדר, דאיתא בספר נחל קדומים (פ) ויגש ד"ה גם עלה) בשם מהר"א מגרמיזא ז"ל שהשיעבוד במצרים היה קי"ז שנה [עיין רש"י (שמות ו-ט) למה נמנו שנותיו של לוי, להודיע כמה ימי השיעבוד, שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שיעבוד, שנאמר (י-א) וימת יוסף וכל אחיו, ואחר כך ויקם מלך חדש, ולוי האריך ימים על כולם ע"כ], כמנין עמ"ו אנכי בצרה (תהלים צא-ט), וקי"ז פסוקים בשיר השירים, וקי"ז פסוקים שנזכר בהם יציאת מצרים בתורה וכו' ע"ש. ולכן תיקנו לומר שיר השירים בפסח, זכר ליציאת מצרים שהיתה קי"ז שנה ודפח"ח. ■

בבעל הטורים ב' במסורה, ליל שמורים, שמורים לכל בני ישראל, שחלק הקב"ה ליל ט"ו לשנים, חציו לגאולת מצרים וחציו לגאולה לעתיד לבוא (עיין מכילתא פסחא יד) ע"כ. וכן הוא בתרגום יונתן שם. ואם כן יום חמיסר משומר להגאולה העתידה, ואז מהרה יבנה המקדש, ותהא בנינו בחמיסר בשקיעת החמה או בלילה שלאחריו.

**ובמעשה** רוקח (שם) הוסיף לבאר בזה, בטעם שאין מתענין בחודש ניסן, כי ב"ב ימים הראשונים הקריבו הנשיאים. ובחג הפסח יבנה המקדש לעתיד, ואין מערבין שמחה בשמחה, ויעשו חנוכת המזבח שבעה ימים אחר החג, וכמו שמצינו בשלמה המלך (מלכים א ח-סה) שחינך הבית שבעה ימים קודם החג, שלא לערב שמחה בשמחה (מועד קטן ח:), ולכן אין מתענין עד שיעבור ניסן לזכר מקדש דלעתיד ע"כ. וצ"ל לזה בהגהות חתם סופר (ש"ע אר"ח סימן תל).

\*

**ונראה** מילתא בטעמא דליל שמורים של פסח מסוגל להגאולה, דהנה במעשה רוקח (על שיר השירים) כתב לבאר מה שאמר שלמה המלך בספר שיר השירים קי"ז פסוקים דייקא, דאיתא במדרש (שהש"ר א-י) כל מעשה שלמה היו משולשין וכו'. שלשה עבירות עבר, הרבה לו סוסים, הרבה לו נשים, הרבה לו כסף וזהב וכו' (דברים יז-טז). וגם לפני זה איתא (שם א-י) שמעשה שלמה היו דומין לאביו וכו', דוד אמר שירים ושלמה אמר שיר השירים. רבי יהושע בן לוי אמר, הואיל ואת מקישו, מקישו מכל צד, מה אביו נמחל לו על עונותיו אף זה כיוצא בו. ופירשו המפרשים האיך תלוי דברי רבי יהושע בן לוי במה שקדם. ופירשו על פי המדרש (שמו"ר כד-ג) מי שאומר שירה על נס שנעשה לו נמחל לו כל עונותיו, וילפינן שאחר שירת הים נאמר (שמות טו-כב) ויסע משה את ישראל, שהסיען מעונותיהן. לכך דוד ושלמה שאמרו שירים נמחל להם עונותיהם. ושלמה עבר על שלשה לאוין האמורים במלך, שלשה לא ירבה, ועל כל לאו נתחייב מלקות ל"ט, שלשה פעמים ל"ט עולה קי"ז. נמצא היה חייב קי"ז מלקות, ועל ידי שיר השירים נמחל לו, לכך אמר קי"ז פסוקים במכוון.

**אך** בתורה כתוב (דברים כה-ג) ארבעים יכנו, ואתו רבנן ובצרי חדא (מכות כב:). וזהו כוונת הפסוקים (שיר א-א) שיר השירים אשר לשלמה, ואיתא במדרש (שהש"ר שם) שיר חד, השירים תרין, הא תלת. כלומר שאמר שיר השירים נגד תלת לאוין שעבר עליהן, ולכך אמר קי"ז פסוקים. אך שלא